GuyAI
מבית GOOL בגרויות

סוג הבחינה: בגרות
מועד הבחינה: חורף תשפ"ד, 2024
מספר השאלון: 34282
שם התלמיד/ה: _____

אזרחות

שאלון 34282 (אקסטרניים)

הוראות לנבחן

הוראות
א. משך הבחינה: שעה וארבעים וחמש דקות.
ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה:
בשאלון זה פרק אחד – (2×50) – 100 נקודות
סך הכול – 100 נקודות
ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.
ד. הוראות מיוחדות: אין.
יש לכתוב במחברת הבחינה בלבד. יש לרשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה.
כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.
השאלות בשאלון זה מנוסחות בלשון רבים, אף על פי כן על כל תלמידה וכל תלמיד להשיב עליהן באופן אישי.
בהצלחה!

בהצלחה!

השאלות

השאלות

קִראו את הקטע שלפניכם, וענו על שתיים מן השאלות 1–3.
ענו על שתיים מן השאלות 1–3 (לכל שאלה – 50 נקודות).
שימו לב: בחלק הראשון של כל שאלה (הצגת מושג) ענו על פי מה שלמדתם ולא על פי הקטע.
בחלק השני של השאלה ענו על פי הקטע.

1. עקרון הכרעת הרוב

(50 נקודות)
(ראו בנספח: בבקשה רק לא משאל עם)

הציגו את העיקרון הדמוקרטי: עקרון הכרעת הרוב.

הסבירו כיצד עיקרון זה בא לידי ביטוי בקטע.

(50 נקודות)

2. עקרון הגבלת השלטון

(50 נקודות)
(ראו בנספח: בבקשה רק לא משאל עם)

הציגו את העיקרון הדמוקרטי: עקרון הגבלת השלטון.

הסבירו כיצד עיקרון זה עלול להיפגע, לפי טענת הכותב.

(50 נקודות)

3. תפקידי הכנסת

(50 נקודות)
(ראו בנספח: בבקשה רק לא משאל עם)

הציגו שני תפקידים של הכנסת:

- רשות / אסֵפה מכוננת
- מינוי בעלי תפקידים

הסבירו כיצד תפקיד הכנסת רשות / אספה מכוננת בא לידי ביטוי בקטע.

נספח – הקטעים

בבקשה רק לא משאל עם

בתחילת שנת 2023 הציע שר המשפטים רפורמה משפטית – עריכת כמה שינויים בחוקים הנוגעים למערכת המשפט.

בקרב המצדדים ב"רפורמה המשפטית" ובקרב המתנגדים לה, שמכנים אותה "הפיכה משטרית", עולה לעיתים קריאה לערוך משאל עַם כדי להכריע סופית בוויכוח, מאחר שמדובר בכלי הדמוקרטי ביותר. אך למעשה הוא כלי בעייתי. משאל עם הוא כלי חד כתער שחותך בין "כן" ובין "לא", בלי יכולת להתפשר או לייצג מורכבות ובלי התחשבות בנסיבות. הוא אף עלול לפגוע בזכויות של קבוצות מיעוט במדינה, ולכן לדעתי אינו מתאים לחברה המשוסעת בישראל.

משאל עם הוכנס ל"ארגז הכלים" הדמוקרטי בישראל באמצעות "חוק יסוד: משאל עם" שהכנסת חוקקה בשנת 2014, נוסף על שאר חוקי היסוד. חוק זה נוגע לאפשרות שתעלה הצעה לוותר על שטחים הנמצאים בריבונות ישראלית. לפי חוק זה תידרש תמיכה של 80 חברי כנסת לפחות כדי שההצעה תאושר. אם יתמכו בהצעה יותר מ־60 אך פחות מ־80 – ההחלטה תעבור למשאל עם.

אולם שימוש במשאל עם בנוגע לרפורמה המשפטית יפתח פתח לשימוש בו בסוגיות נוספות שבמחלוקת, ויש סכנה שהמערכת הפוליטית תתמכר לכך.

משאל עם בסוגיות הנתונות במחלוקת עמוקה אינו מנגנון שמתאים לחברה שיש בה שסעים עמוקים, משום שהוא מנוגד לפוליטיקה שמבוססת על פשרה, על משא ומתן ועל הגעה להסכמות. משאל עם לא יאפשר לבטא עמדות מורכבות, תמיכה או התנגדות חלקית. סביר להניח שהצדדים יתבצרו ויתחפרו בעמדותיהם, והמחלוקת והקרע ביניהם רק יחריפו.

נוסף על כך, במערכת הפוליטית בישראל אין די איזונים כדי לבלום את כוחה של הקואליציה, כגון חוקה או שני בתי פרלמנט. האפשרות שעל סמך משאל עם יתקבלו החלטות שלא תהיה אפשרות לערער עליהן, עלולה לפגוע פגיעה נוספת ביכולת של הכנסת ושל בג"ץ לבקר את השלטון. כמו כן, בחברה שבה חיים מיעוטים וחלק ניכר מן הדיון הציבורי נוגע לזכויותיהם, יש סכנה שמשאל עם יפגע בהם, ובכך תחריף הסכנה של עריצות הרוב.

משאל עם גם עלול להיות לא הוגן בשל היבטים טכניים, כגון מי יכתוב את השאלה? כיצד היא תנוסח? למשל לא יהיה אפשר לשאול "האם אתה בעד הרפורמה המשפטית או מתנגד לה?", מפני שהמונח "רפורמה משפטית" עצמו נתון במחלוקת. גם העובדה שאת משאל העם תנהל ועדת הבחירות המרכזית, שהיא גוף פוליטי, עלולה להיות בעייתית, משום שהקואליציה שולטת בוועדה זו.

עם זה, אין לפסול מראש באופן מוחלט את השימוש במשאל עם. ייתכן שבעתיד, בנסיבות פוליטיות מסוימות, יהיה טעם בשימוש בו, למשל כדי לאשר באופן חגיגי ובהסכמה רחבה מסמך מקיף שתחוקק הכנסת, ויכלול חוקי יסוד שעל פיהם תתנהל המדינה. אבל במצב הנוכחי, שבו יש מחלוקת בנוגע למהותה של הדמוקרטיה וערעור על כללי המשחק, יש סכנה שמשאל עם ידרדר את ישראל עוד יותר במדרון האנטי דמוקרטי שהיא נמצאת בו.

לדעתי, אם ה"רפורמה" תאושר במשאל עם, יהיה זה סופה של הדמוקרטיה הישראלית.

(מעובד על פי: ד' בלאנדר, "בבקשה רק לא משאל עם", YNET, 11/08/23)

כל הבגרויות באזרחות עם פתרונות מלאים: www.guyai.co.il/bagrut/civics